

menkıbelerinin kendisinin yazarlık dünyası içindeki yerini anlatır. Ortaokulda edebiyat öğretmeni Kadri Yalçın'dan okuma ve yazma zevkini almış, onun yönlendirmesiyle Zile'deki kütüphanede Batı romancılarının eserlerini okumuştur. Tokat Lisesi'nde öğrenciyken yazı denemelerine girişmiş, 1950'de 'Ergene Pars' takma adıyla kaleme aldığı bir hikâyesi *Milliyet* gazetesinde, 1951'de *Seçilmiş Hikâyeler* dergisinde çıkmıştır. 1952'den sonra *Büyük Doğu*, *Gurbet*, *İstanbul*, *Türk Düşüncesi*, *Türk Sanatı*, *Türk Yurdu* gibi dergilerde yazıları yer almış, ilk kitabı olan *Abdürrezzak Efendi* 1955'te yayımlanmıştır. Ruh ve mâna iklimini ders aldığı ya da görüştüğü, kendisine hoca olarak kabul ettiği Hamdullah Suphi Tanrıöver, Nihal Atsız, Necip Fazıl Kısakürek, Mahir İz, Enver Naci Gökşen ve Peyami Safa ile Edebiyat Fakültesi'ndeki hocalarından Ahmet Caferoğlu, Ali Nihad Tarlan, Reşit Rahmeti Arat, Ahmet Hamdi Tanpınar, Mehmet Kaplan, Erol Güngör, Faruk Kadri Timurtaş ve Mümtaz Turhan'a borçludur. Bu iklim Anadolu, Rumeli ve Türk dünyası coğrafyasına yaptığı seyahatlerle zenginleşmiştir.

1970'ten itibaren yazmaya odaklanan Sepetçioğlu, Türk edebiyatındaki yerini popüler nitelikli tarihî romanlarıyla edinmiştir. Romanlarını "Dünkü Türkiye", "Bugünkü Türkiye" ve "Yarınki Türkiye" olarak adlandırdığı üç büyük seride toplamayı planlamış, ancak hepsini yazamamıştır. Türk tarihini bir bütün olarak görmekle birlikte bu tarihin İslâm medeniyeti içerisindeki zamanlarını ayrıcalıklı bir dönem kabul etmiş ve eserlerinde Türkler'in Anadolu'daki tarihini anlatmayı seçmiştir. Bu çerçevede ortaya koyduğu tipllemelerle de İslâmlık ve Türklüğün birlikteliğini yansıtmaya çalışmıştır. Türk-İslâm sentezi düşüncesiyle kaleme aldığı "Dünkü Türkiye" dizisinin tarihî zamanını Oğuz boylarının Asya'dan Anadolu'ya göçleri, Anadolu topraklarını ele geçirip vatan haline getirmeleri, Selçuklu, Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Devleti'ni kurarak İstanbul'u fethetmeleri oluşturmuştur.

Sepetçioğlu romanlarında tarihe sadık kalma ilkesini benimseyerek bu eserlerini bazı araştırma ve coğrafi tesbitlerden sonra yazmış, karakterlerinin bütün yönleriyle Türk insanının seciyesini ve psikolojisini yansıtmaya çalışmıştır. Zamanda devamlılığı esas alan bu romanlarıyla bir yandan çağlar arasında bir söyleyişi gerçekleştiren diğer yandan çağının meseleleriyle de ilgilenmiş ve eserlerinde tarihî şahsiyetlerin ağızından veciz söyle-

yişlerle etkileyici ve şiirsel mesajlar vermiştir. Duygulanış biçimlerini destandan romana aktarabilmek ve eserine destansı bir ton kazandırarak okuyucusunu tarihe götürebilmek için Türk edebiyatı şaheserlerinin üslûbuna yaklaşmayı denemiştir. *Dede Korkut* bunların içinde en belirgin olanıdır. Türkçe'nin cümle yapısını bozmaya özen gösteren yazar, özellikle yakından bildiği Zile ağzının arkaik kelimelerini eserlerinin tarihî atmosferini oluşturmakta kullanmıştır. Bu sebeple de "Çağdaş Dede Korkut" olarak anılmıştır.

Eserleri. Roman. A) Tarihî Romanlar: Tarihle ilgili romanları üç grupta toplanır. **1. Dünkü Türkiye Dizisi:** a) Selçuklu üçlemesi: *Kilit* (1971), *Anahtar* (İstanbul 1972), *Kapı* (İstanbul 1973). b) Osmanlı üçlemesi: *Konak* (1973), *Çatı* (1974), *Üçler Yediler Kırklar* (1975). c) Şeyh Bedreddin, Timur ve Yıldırım Bayezid üçlemesi: *Bu Atlı Geçide Gider* (1977), *Geçitteki Ülke* (1978), *Darağacı* (1979). d) Fâtihi üçlemesi: *Ebem Kuşağı* (1980), *Sabır* (1980), *Gece Vaktinde Gündönümü* (1980). **2. Bugünkü Türkiye Dizisi:** *Cevahir ile Sadık Çavuş'un Buğday Kamyonu* (1977), *Karanlıkta Mum Işığı* (1980), *Güneşin Dört Köşesi* (1983). **3. Yakın Tarihle İlgili Romanlar: ... Ve Çanakkale üçlemesi:** *Geldiler, Gördüler, Döndüler* (İstanbul 1989). Kıbrıs Tarihiyle İlgili Romanları. a) Uzak Kıbrıs tarihi: *Sabır Ağacı* (1992, sekiz cilt). b) Yakın Kıbrıs tarihi: *Bir Ömür Boyu Kıbrıs* (2000, iki cilt). **B) Biyografik Romanlar:** *Kutsal Mahpus Ebu Hanife* (1990), *Benim Adım Yunus Emre* (1998), *Nurs Köyünden Dünyaya* (1994, iki cilt, Velihan Bahadır adıyla), *Yesili Hoca Ahmed* (2002, üç cilt). Yazarın ayrıca tefrika halinde neşredilmiş haliyle kalan *Çağlayanlı Vadi* (*Vatan*, 1961), *Bir Ölü'nün Basın Toplantısı* (*Haber*, 1962), *Kırım Kırımı* (*Tercüman*, 6 Aralık 1985 – 28 Aralık 1985, yirmi üç yazı) adlı romanları vardır.

Hikâye: *Abdürrezzak Efendi* (1955), *Menevşeler Ölmemeli* (İstanbul 1972). **Oyun:** *Çardaklı Bakıcı* (İstanbul 1969), *Köprü* (1969), *Son Bloklar* (1969), *Büyük Otmarlar* (İstanbul 1970), *Her Bizans'a Bir Fatih* (1972), *Yunus Emre* (1993). Sepetçioğlu'nun bunların dışında *Ak Sinekler Sürüsü* (1971), *Cehenemde Gün Işığı*, *Çölde Bir İbrahim* (1970), *Mehveş Hanım* (1984), *Meragalı Abdülkadir* (1986), *Sevgisizler*, *Trampacılar*, *Umut Çeşmesi*, *Zehirci*, *Mehmet'in Beklediği* adlı oyunları vardır. **Senaryo:** *Gümüş Gerdanlık* (Kervan Film,

yönetmen: Ümit Utku, 1961), *İki Suyun Arasında* (Diyanet İşleri Başkanlığı için 1990-1991 yıllarında on iki bölüm olarak çekilmiştir), *Çanakkale İçinde Bir Dolu Testi* (sekiz bölüm, TRT), *Köprü* (Varlık Film için senaryo haline getirilmiştir). **Araştırma-İnceleme:** *Yaradılış ve Türe-yiş Türk Destanı* (Ankara 1965; İstanbul 1969), *Türk-İslam Efsaneleri* (1967), *Hamdullah Suphi Tanrıöver'den Seçmeler* (İstanbul 1971), *Türk Destanları* (1972), *Dede Korkut* (1974), *Can Ocağında Pişen Aş* (1981), *Sonsuza Uyanan Taşlar* (1981), *Bir Büyüklü Dünya ki* (1990). **Çocuk Kitapları:** *Beyaz Güvercin* (1978), *Kutsal Kaya* (1978), *Demir Dağlar Sıra Sıra* (1978). Bazı yazıları *Dünden Bugüne ve Yarına 1* (1999) ve *Dünden Bugüne ve Yarına 2* (1999) adıyla bir araya getirilerek yayımlanan Sepetçioğlu'nun henüz kitap haline getirilmemiş çok sayıda makale, şiir ve hikâyeleriyle çeşitli kongrelerde sunulmuş bildirileri vardır (*Mustafa Necati Sepetçioğlu*, tür.yer.).

BİBLİYOGRAFYA :

Hülya Argunşah, *Türk Edebiyatında Tarihî Roman* (doktora tezi, 1990), MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü; a.mlf., "Tarih... Roman... ve Sepetçioğlu", *Türk Edebiyatı*, sy. 395, İstanbul 2006, s. 55-58; a.mlf., "Mustafa Necati Sepetçioğlu'nu Kaybettik (1932-2006)", *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi*, sy. 236, İstanbul 2006, s. 37-39; Etem Çalık, *Mustafa Necati Sepetçioğlu: Hayatı, Sanatı ve Eserleri* (doktora tezi, 1993), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Nesrin Zengin, *Gençlik Edebiyatı ve Eğitim Değerleri Açısından Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun Dünkü Türkiye Dizisindeki Tarihî Romanlarının İncelenmesi* (doktora tezi, 2000), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; *Mustafa Necati Sepetçioğlu* (ed. Hülya Argunşah), Ankara 2007; *Erdem*, Mustafa Necati Sepetçioğlu özel sayısı: XVII/49, Ankara 2007.

HÜLYA ARGUNŞAH

SERMEDİ

(السرمدی)

Zamanın sonsuz olduğunu ifade eden kelâm ve felsefe terimi.

Sözlükte "geleceğe yönelik sonsuz zaman, ebedî" mânasındadır. Arapça'da *serd* kökünün de "birbirine bitişik olarak arkaya gelen, devamlı olan" anlamına geldiği, bu anlamda olmak üzere haram aylarla ilgili olarak "üçü bitişik (*serd*), biri tek (*ferd*)" ifadesinin kullanıldığı belirtilmektedir (Zemahşerî, III, 189; Fahraddin er-Râzî, XXIV, 12). Bazı müellifler varlıkları zaman bakımından "başlangıcı ve sonu nihayetsiz olan (Allah), başlangıcı ve sonu nihayetli olan (âlem), bir başlangıcı olup son-

suz olan (âhîret âlemi) şeklinde tasnif etmiş ve **sermedî** niteliğini sonucusu için kullanmıştır (*el-Ta'rifât*, "Sermedî" md.).

Sermed kelimesi Kur'an-ı Kerim'de peş peşe iki yerde "süreklilik" anlamında zikredilmekte; bunların ilkinde Cenâb-ı Hakk'ın geceyi, ikincisinde gündüğü kıyamet gününe kadar aralıksız devam ettirmesi halinde insanların işlerini görebilmeleri için aydınlığı ve istirahat için geceyi Allah'tan başka kimin getirebileceği sorulmaktadır (el-Kasas 28/71-72). Hadîd sûresinde (57/3) Allah'ın "evvel" ve "âhir" olduğu bildirilmektedir. Buradaki âhir Cenâb-ı Hakk'ın ebediyetini, dolayısıyla sermediyetini ifade eder. Yine Kur'an'da cennet ehlinin ilk ölümlerinden başka bir ölüm tatmayacaklarını (ed-Duhân 44/56), cennetten çıkarılmayacaklarını (el-Hicr 15/48), cennet veya cehennemdeki insanların buldukları yerde ebedî kalacaklarını (en-Nisâ 4/57, 122; el-Beyyine 98/8), cennet yiyecekleri ve gölgelerinin devamlı olduğunu (er-Ra'd 13/35), oradaki yiyecek ve içeceklerin asla tükenmeyeceğini (Sâd 38/54) bildiren âyetler de bu bağlamda değerlendirilebilir. Benzer ifadeler hadislerde de yer alır ve cennete girenin orada ebedî kalacağı, ölmeyeceği, hastalanmayacağı, yaşlanmayacağı, ölümün cennetle cehennem arasında tıpkı bir koç gibi boğazlanacağı bildirilir (bk. *Müsned*, II, 277, 305, 445; III, 9; Buhârî, "Tefsîr", 19/1; "Rikâk", 50; Müslim, "Cennet", 40; Tirmizî, "Tefsîr", 19/2; "Cennet", 2, 20; Dârimî, "Rikâk", 100). Ancak öncülüğünü Cehm b. Safvân'ın yaptığı bazı kelâmcılar, Kur'an'da Allah'ın zâtı dışında her şeyin fenâ bulacağını bildirdiğini (el-Kasas 28/88), dolayısıyla nihayetsiz zamanın söz konusu olamayacağını ileri sürmüşlerdir. Teftâzânî bu iddiayı cevaplandırırken şunları söyler: Cennet nimetlerinin devamlılığı, "tek tek her birinin devamlılığı" değil "biri sona erince yerine hemen yenisinin geçmesi" anlamındadır. Bu anlamda devamlılık kâinatın bir an için helâk olmasıyla çelişmez (bk. **TECEDDÜD-i EMSÂL**). Bu ifade ayrıca "vâcibü'l-vücûdun varlığına nisbetle mümkünlerin varlığının yok hükmünde oluşu" anlamına gelir (*Şerhu'l-Akaid*, s. 71-73). İbn Kesîr, Kur'an'da geçen "hâlidin..." sözünü cennet nimetlerinin ve cehennem azabının sermedî olduğu şeklinde tefsir etmiş, sermedî kelimesini de "devamlı ve ebedî" olarak açıklamıştır (*Tefsîrü'l-Kur'âni'l-âzim*, IV, 72; VII, 210, 215). Fahreddin er-Râzî, Cenâb-ı Hakk'ı niteleyen zâtı için samediyet, sıfatları için sermediyet ifadesini kullanmaktadır (*Meftâhu'l-ğayb*, XXIII, 61). Cehennem azabının ebedliliğinin biri "uzun süre", diğerinin

"ebedî olarak kalma" şeklinde iki anlamı olduğunu söyleyen bazı âlimler sermediyi ikinci tür "hulûd" için kullanmış, Kâdî Abdülcebâr da bu anlamı tercih etmiştir (*Şerhu'l-Usûli'l-hamse*, II, 102).

Hareketin düz veya dairevî olduğunu söyleyen Şehristânî düz hareketin sonlu olduğunu, bitişikliğinin sadece ezeli olan dairevî harekette bulunduğunu belirtir (*el-Milel*, II, 118). Antik Yunan filozoflarından Aristo ve onun gibi düşünenler, feleklerin hareketinin dairevî olup başlangıcının bulunmadığını, dolayısıyla sonlu değil sermedî olduğunu ve her hareketi zincirleme tetikleyen başka bir hareketin varlığını kabul etmektedir (Şehristânî, *Nihâyetü'l-ikdâm*, s. 5-10). İlk İslâm filozofu olarak bilinen Ya'kûb b. İshak el-Kindî, zaman kavramının nisbî değer taşıdığını ve güneş sistemine bağlı olan insanlar için geçmiş ve gelecek bölümlerine ayrıldığını kaydederek, onun geçmiş açısından sonsuz oluşunu ezeli, gelecek açısından sonsuz oluşunu ebedî kelimeleriyle belirtir, sermedînin ise hem ezeli hem ebedî mânasına geldiğini söyler. Kindî'ye göre zamanın gelecek yönünde bilfiil sonsuz olması mümkündür değildir, çünkü sınırlı ve sonlu bir zamana bir başka zaman eklenince ortaya yine sınırlı zaman çıkar. Aksi takdirde iki sonludan bir sonsuz meydana gelmiş olur ki bu imkânsızdır. Geçmişle gelecek arasında bulunan ortak sınıra "an" denilir. Her sınırlı zamanın biri başlangıç, diğeri ise son olmak üzere iki sonu bulunur. İki sınırlı zaman ortak bir sonda birleşiyorsa öteki sonları da sınırlı ve belli demektir. Sınırlı bir zamana başka sınırlı bir zaman eklenince sonları itibarıyla bunların hepsi sınırlı olur. Dolayısıyla gelecek zamanın bilfiil sonsuz olması mümkün değildir (*İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*, s. 22). Beş ezeli varlık kabul eden Ebû Bekir er-Râzî bunlardan biri olan zamanı mutlak ve izâfî diye ikiye ayırır. Başlangıç olmayan, hareket ve sürekliliği ifade eden mutlak zamanı "dehr" olarak adlandırır, ebed ve sermed denilen şeyin de dehr olduğunu belirtir. İzâfî zamana gelince bunun gece, gündüz, mevsimler ve yıl gibi gök kürelerinin hareketine bağlı olarak tasarlanıp ayarlanan zaman birimleri olduğunu söyler (a.g.e., s. 88, 90). Bekâ sıfatının Cenâb-ı Hakk'ın selbî sıfatları içinde yer aldığı hususunda bütün kelâmcılar birleşmektedir. Allah ezeli olduğu gibi ebedî, dolayısıyla sermedîdir. Bu sıfatını Allah'tan başka bir kimsenin taşıyıp taşımadığı ise özellikle cennet ve cehennem ebediyeti bağlamında tartışmalı bir konudur.

BİBLİYOGRAFYA :

Lisânü'l-Arab, "Sermed" md.; *Müsned*, II, 277, 305, 445; III, 9; Kindî, "İlk Felsefe Üzerine", *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri* (trc. Mahmut Kaya), İstanbul 2003, s. 22; "Ebû Bekir er-Râzî ile Ebû Hâtim er-Râzî Arasında Geçen Tartışma", a.e., s. 88, 90; Kâdî Abdülcebâr, *Şerhu'l-Usûli'l-hamse: Mu'tezile'nin Beş İlkesi* (trc. İlyas Çelebi), İstanbul 2013, II, 102; Zemaşşerî, *el-Keşşâf* (nşr. M. Mürsî Âmir), Kahire 1397/1977, III, 189; Şehristânî, *el-Milel* (Kilânî), II, 118; a.m.f., *Nihâyetü'l-ikdâm* (nşr. A. Guillaume), London 1934, s. 5-10; Fahreddin er-Râzî, *Meftâhu'l-ğayb*, Beyrut 1421/2000, XXIII, 61; XXIV, 12; Ebû'l-Fidâ İbn Kesîr, *Tefsîrü'l-Kur'âni'l-âzim* (nşr. Sâmî b. Muhammed es-Selâme), Riyad 1420/1999, IV, 72; VII, 210, 215; Teftâzânî, *Şerhu'l-Akaid* (trc. Talha Hakan Alp), İstanbul 2008, s. 71-73; Ahmed Mustafa el-Merâgî, *Tefsîr*, Kahire 1394/1974, XXV, 51, 59.

İLYAS ÇELEBİ

SETTÂR HAN

(bk. BÂKIR HAN).

SEVENCİL, Refik Ahmet

(1903-1970)

Gazeteci,

roman, hikâye ve inceleme yazarı.

Babasının görevli olarak bulunduğu Bin-gazi'de (Libya) doğdu. Babası Binbaşı Bekir Hıfzı Bey, annesi Zehra Hanım'dır. İki aylıkken ailece Kastamonu'ya, iki yıl sonra da İstanbul'a geldiler. İbtidâî mektebi ve rüşdiyeden sonra Mercan İdâdisi'nin ikinci sınıfında iken imtihanla Dârülfünun Edebiyat Fakültesi'ne girdi. Babasının ölümü üzerine çalışmak zorunda kalınca tahsilini tamamlayamadı. İdâdîden hocası olan Hakkı Tarık'ın (Us) aracılığı ile 1919'da *İfham* gazetesinde başladığı yazarlığını *Vakit*, *Kurun*, *Büyük Gazete*, *Cumhuriyet*, *Yeni Sabah*, *Yeni İstanbul* gazeteleriyle çeşitli dergilerde özellikle kitap tenkid ve tiyatroya dair yazılarıyla devam ettirdi. *Kurun* gazetesinin neşriyat müdürlüğüne getirildi. Bu arada Menbaulirfan Mektebi'nde, Alman Lisesi'nde, Üsküdar Amerikan Kız ve Zapyon Rum Kız liselerinde

Refik
Ahmet
Sevensil